

Írsky seter

História plemena

Írská história ponúka viaceré verzie vývinu írskeho setra. Ako väčšina poľových plemien aj írsky seter je starobylé plemeno, na ktorého formovanie mali vplyv psi typu írskych španielov. Odborníci zaoberajúci sa históriou plemien psov, našli odkazy na írskeho španiela v The Laws of Howell (Howellove zákony) v stredovekom foliante napísané v 11. storočí.

Prvá správa o „settrovi“ sa objavila v roku 1570 v diele Johanna Caiusa — De Canibus Britannicus. Autor sa ako prvý zmieňuje o „settrovi“ ako o psovi, ktorý „zostáva istý a tichý pri vyhľadávaní vtákov, položí brucho na zem a tak sa plazí dopredu k zveri ako červ...“ Vývoj plemena írsky setter ovplyvnil starý španielsky stavač perdiguero (mimo Španielska takmer neznámy), čierno biely dlhosrstý stavač z Francúzska a škótske setre. Na počiatku bol írsky seter bieleho sfarbenia

s výraznými červenými škvrkami. Cieľenou selekciou plemeno dosiahlo žiadané červené plášťové sfarbenie.

V priebehu 18. storočia mnoho vplyvných írskych chovateľov vyvinulo svoje vlastné línie setrov a tak vznikali základy štandardu plemena. Napr. markíz z Waterfordu, lordi Dillon a Clancarty, sir Georg Gore a vojvoda Lismore, *pán La Touche z Harristownu, pán Dunne z Brittas, pán Samuel Handy z Parsonstownu, slečna Lidwell a ďalší*. V írskom jazyku sa toto plemeno volá „modder rhu“, čo znamená červený pes.

Prvým významným červeným írskym setrom bol pes menom Bob vo vlastníctve majora Hutchinsona. Bob získal prvú cenu na výstave všetkých plemien v Birminghame v Anglicku v roku 1860. V tých časoch nebol ešte stanovený štandard plemena, a preto bol značný rozdiel v type a výraze jedincov. Štandard plemena moderného írskeho setra bol prvýkrát popísaný

klubom írskeho červeného setra v Dubline a schválený bol 29. marca 1886.

Povaha írskeho setra

Plemeno írsky seter dodnes v sebe nesie povahu, energiu a temperament svojich predkov. Neskutočne miluje aktivitu a akúkoľvek zábavu. Je to rodený pozorovateľ, ktorý si dokáže všimnúť viacero podnetov a využiť ich vo svoj prospech. Írsky seter potrebuje mať zamestnanú myseľ a aktívne telo. Miluje ľudí. Historicky žil a pracoval po boku lovca, čo mu zostalo dodnes. Aj preto potrebuje žiť so svojou ľudskou rodinou a byť jej platným členom. Vyznačuje sa prítulnosťou, vernosťou, spoľahlivosťou a dobrou cvičiteľnosťou. Pri dôslednej a trpezlivej výchove je výborným a oddaným priateľom. Keďže je to poľovné plemeno, má prirodzený záujem o zver a správnym výcvikom je z neho spoľahlivý pomocník na poľovačkách. Je to veľmi energické plemeno a dokáže celý deň pracovať. Pokiaľ nemá dostatok pohybu a práce, kompenzuje si to inými činnosťami, ktoré nemusia vždy majiteľa potešiť. Sučky majú vynikajúce materské vlastnosti, veľmi dôkladne sa starajú o šteniatka. Plemeno je prirodzene čistotné a v tomto smere aj spoľahlivé. Írsky seter je taktiež dobrým strážnym psom. Má pod kontrolu celé svoje teritórium a v novom prostredí sa rýchlo adaptuje a prevezme dominanciu. Na výstavách sa krásne predvádza, lebo chápe atmosféru a dôležitosť celej situácie. Hoci žije s viacerými členmi rodiny výraznejšie sa naviaže na človeka, ktorý ho cvičil.

V čom treba byť dôsledným

Írsky seter je silne vnímavý a od tejto vlastnosti sa odvíja jeho charakter. Je

Portrét Elizabeth Greyovej „Ranger“ z roku 1797

Beline, Cliffony a Cork WILDSHAMROCK, Ratitovec — Slovinsko
Snímka: Tomaz Žumer

potrebné byť dôsledným pri výchove írského setra od ranného veku a trpezlivým až po jeho dospelosť. Dodržiavanie týchto zásad je úplne v súlade s povahou tohto plemena. Výsledkom tohoto úsilia je poslušný, podriadený, ovládateľný a šťastný spoločník.

Starostlivosť

Základom starostlivosti o írského setra je plnohodnotné a vyvážené kŕmenie a voľný prístup k čerstvej vode. Kŕmenie musí byť priamo úmerné a prispôsobené v prvom rade veku, aktivite, pracovnému zaťaženiu a životným podmienkam setra. Veľmi dôležitým bodom starostlivosti je aj voľný a pravidelný pohyb. Pre pozitívny duševný rozvoj a podporu vlôh je potrebný pohyb vo voľnej prírode už v rannom veku, kde seter má mož-

nosť sa zoznamovať s pachmi zveri, zvukmi a povelmi majiteľa v „rušivom prostredí“. K základnej starostlivosti o írského setra patrí starostlivosť o srst', uši a chrup.

Udržanie lesku, farby a kvality srsti si vyžaduje už spomínané kvalitné kŕmenie, pravidelné česanie, ktoré odporúčame aspoň jedenkrát týždenne, avšak je to závislé od aktivity a prostredia, v ktorom sa seter pohybuje. Podľa našich skúseností najviac srst' zatažujú poľovačky, ale aj pohyb vo vysokom poraste. Doplnky výživy ako sú rybí olej, vitamíny a minerály veľmi pozitívne podporujú farbu a saténový lesk srsti.

Keďže ide o plemeno s dlhými spustenými ušnicami, je potrebné venovať pozornosť čisteniu uší. Tvorba ušného

mazu je individuálna a treba ju pravidelne kontrolovať vo vonkajšom zvu-kovode. Zanedbaním ušnej hygieny môžu vzniknúť vážne zdravotné komplikácie.

Chrup írského setra si vyžaduje starostlivosť predovšetkým s pribúdajúcim vekom. Ide o zubný kameň, ktorého tvorba je závislá od tvrdosti vody a samotného krmiva. Je vhodné preventívne zamedzovať tvorbu zubného kameňa podávaním prípravkov na rastlinnej báze. Odstránením zubného kameňa sa eliminuje aj zápach z ústnej dutiny. Okrem prostredia a životných podmienok, na zdravie a vzhľad írského setra významne vplýva genetiká.

Trpí plemeno špecifickými ochoreniami?

Tak, ako každé plemeno, aj írsky červený seter trpí ochoreniami genetického, ale aj získaného charakteru.

Medzi dedičné ochorenia, ktoré môžu postihnúť setra je PRA (Progresiv Retinal Athrophy).

Je to degeneratívne ochorenie sietnice a postupným vývojom slepoty. Ďalším ochorením je CLAD (Canine Leukocyte Adhesion Deficiency) oslabená imunita zníženou schopnosťou bielych krviniek eliminovať antigény a HD (Hip Displasia) — dysplázia bedrových kĺbov. Je to anomália hlavice stehennej kosti a kĺbovej jamky.

PRA je dedičné ochorenie, ktoré postihuje mnohé plemená psov. Ochorenie je charakterizované ako bilaterálna degenerácia sietnice oka, ktorá spôsobuje postupnú stratu zraku až nakoniec nastane úplná slepota. Na PRA neexistuje liečba. Je spôsobená mutáciou. PRA má 3 známe formy, ktoré postihujú írského setra: rcd1, rcd4 a tretia forma, ktorá je predmetom stáleho výskumu. Rcd (rod cone degeneration) je degenerácia čapíkov a tyčienok sietnice. Tyčinky a čapíky sú zmyslové bunky sietnice oka. Tyčinky rozlišujú svetlo a odtiene sivej farby a čapíky umožňujú farebné videnie.

WILDSHAMROCK na výlete
Snímka: Zuzana Beringerová

Chovateľská stanica WILDHAMROCK: Beline, Lara, Abbey (Lucia) a Cliffony
Snímka: Zuzana Beringerová

Všetkým jedincům zaraďovaným do chovu sa testuje DNA na prítomnosť PRA. Podľa výsledkov DNA testu rozlišujeme jedince na negatívne, prenášače a pozitívne. Na základe princípov mendelových genetických zákonov do chovu môžu byť zaraďené jedince negatívne a prenášače. Prenášače môžu byť párené jedine negatívnymi jedincami, aby sa vylúčilo riziko vyštípenia pozitívnych čiže postihnutých jedincov. Slovenský klub pointerov a setrov (SKPS) kladie za povinnosť chovateľovi geneticky vyšetrit všetkých psov a suky zaraďovaných do chovu.

Ďalšou dedičnou chorobou u írskych setrov je CLAD. Je to dedičné imuno-deficitné ochorenie, ktoré postihuje biele krvinky a znižuje ich schopnosť eliminovať cudzie antigény. Ochorenie postihuje už šteniatka v ranom veku infekciami pupka, kože a ústnej dutiny, ktoré sa nehoja. Tieto infekcie sú citlivé na antibiotickú liečbu, ale po vysadení liečby znovu prepuknú. SKPS odporúča geneticky testovať jedincov zaraďených do chovu pre udržanie čistých chovov.

HD, alebo DBK (dysplázia bedrových kĺbov). Ide o degeneratívne ochorenie hlavice stehennej kosti a kĺbovej jamky. Okrem genetickej predispozície významne vplyva na DBK vonkajšie prostredie a to nadmerná fyzická záťaž, neplnohodnotná výživa hlavne v mladom veku a klzké podlahy v koteroch. DBK sa prejavuje rôznymi stupňami postihnutia ako je slabosť panvových končatín, ťažká bolestivá chôdza, problémové vstávanie a vyhybanie sa prekážkam.

Ochorenie sa diagnostikuje RTG vyšetrením v celkovej anestéze. Na RTG snímku sa hodnotí tvar kĺbovej jamky, tvar hlavice stehennej kosti a Norberg — Olsonov uhol. Pre vyhodnotenie DBK sa používa 5-tupňový systém od A—E, alebo 0—4. Čím je vyššie písmeno resp. číslo, tým je horší stupeň dysplázie. Minimálny vek na vyšetrenie DBK je 12 mesiacov. Vyhodnocuje sa pravý a ľavý kĺb so zápisom HD 0/0, alebo A/A. Pre uznanie chovnosti sa požaduje stupeň A, B podľa FCI, alebo 0/0.

Úlohou každého zodpovedného chovateľa je dôkladne vybrať jedincov na párenie, a to nielen aby sa zušľachtovali exteriérové vlastnosti, ale aby sa udržal chov bez genetických ochorení.

Z negenetických ochorení, ktoré sú získané z vonkajšieho prostredia by sme spomenuli vírusové a bakteriálne ochorenia, u ktorých sa preventívnym očkovaním dá úspešne predchádzať. Jedným, pre verejnosť málo známym vírusovým ochorením, je herpesvírus, ktorý spôsobuje reprodukčné problémy. Dodržaním vakcinačnej schémy sa mu dá úspešne predísť. Herpesvírus u psov nie je prenosný na človeka.

Výstavný úspech chovateľskej stanice WILDHAMROCK
Snímka: Beata Cerovská

Ďalšie ochorenie, ktoré si vyžaduje pozornosť je borelióza. Je to bakteriálna infekcia prenášaná kliešťami a iným hmyzom spolu s koinfekciami ako ba-bezióza. Odporúčame očkovanie pre psov, ktoré žijú v exponovanom prostredí.

Pre koho sa hodí, pre koho nie

Už vzhľadom k povahe írskoho setra je zrejmé, že toto plemeno je vhodné pre aktívnych ľudí. Majiteľ írskoho setra musí byť zladený s potrebami svojho psa. Plemeno je vhodné pre človeka, ktorý miluje prírodu, turistiku, prechádzky, pobyt pri vode a musí mať zmysel pre humor, keďže írsky seter je veľký výmyselník. Ideálnym majiteľom je poľovník, pretože umožní setrovi realizovať svoje vlohy a výcvikom dá setrovi smerovanie, za čo je pes veľmi vďačný. Správne poľovné vedenie írskemu setrovi dáva priestor prejavíť to, čo sa v ňom vyvíjalo niekoľko storočí. Plemeno nie je vhodné do bytu bez pravidelného pohybu vonku a zle naňho vplyva stiesnený priestor a samotársky život. Život vo dvojici je ľahší a platí to aj pri írskych setroch, pretože čas im plynie rýchlejšie kým sa im majiteľ opäť vráti.

Chovateľská stanica

Našu chovateľskú stanicu sme založili v roku 2010 pod názvom WILDHAMROCK.

Aktuálne máme doma 4 sučky. Najstaršia Lara má 10 rokov a je zakladateľkou nášho chovu s maďarsko-slovenskými predkami. Má vyrovnanú povahu, je veľmi spoločenská, vynalievavá a stále aktívna a spoľahlivá na poľovačkách. Odchovala tri vrhy, spolu 19 šteniatok a z každého jej vrhu sme si nechali po jednej sučke.

Z prvého vrhu sme si nechali sučku Abbey WILDHAMROCK, ktorá má 5 rokov a od malička ju voláme Lucia. Je najlepšou poľovnou sučkou v našom chove. Aj keď jej otcom nebol pracovne vedený pes, dôsledným a trpezlivým výcvikom sme v nej prebudili a utvrdili poľovné vlastnosti. Z našich sučiek má najpokojnejšiu povahu.

Cliffony WILDHAMROCK — Prinášanie zajaca
Snímka: Beata Cerovská

Beline a Cliffony pri hľadaní zveri
Snímka: Beata Cerovská

Už od malička má veľmi pevné vystavovanie, kľudy pred zverou a je vynikajúcou a spoľahlivou aportérkou na poľovačkách.

Z druhého vrhu v našom chove sme si ponechali sučku Beline WILDHAMROCK, ktorá bola v štvorpočetnom vrhu jedinou sučkou. Beline má 4 roky a je to naša najprítulnejšia a najspoločenskejšia sučka, veľmi šťastnej, extrovertnej povahy. Beline je veľmi harmonická po exteriérovej stránke a vďaka tomu aj veľmi úspešná na výstavách. Na poľovačkách pracuje rýchlo a oddane. Má vytrvalé hľadanie, vystavovanie a prinášanie zveri. Vďaka jej charakterovým vlastnostiam je v spoločnosti veľmi obľúbená. Beline odchovala jeden, v našej chovateľskej stanici v poradí štvrtý a najpočetnejší vrh.

Cliffony WILDHAMROCK je naša najmladšia 2,5-ročná sučka po otcovi zo Slovinska. Pracovne je veľmi nadaná s výrazným zameraním najmä na pernatú zver a veľmi priestranným a vytrvalým hľadaním. Ako 2-ročná úspešne absolvovala Farbiarske skúšky stavačov a Jesenné skúšky stavačov v prvých cenách. Aktuálne ju cvičíme na vodnú prácu. Cliffony je sučka dlhšieho telesného rámca s veľmi ušľachtitou hlavou. Je veľmi aktívna, pozorná, inteligentná a vždy plná energie.

Naša chovateľská stanica WILDHAMROCK nesie názov národného symbolu krajiny — Írska, kde toto plemeno vzniklo. Zároveň nás s touto krajinou spájajú aj osobné vzťahy. Zámerom našej chovateľskej stanice je naďalej zušľachtovanie tohoto plemena po exteriérovej, povahovej a pracov-

nej stránke. V neposlednom rade sme a chceme byť dlhodobou oporou pre nových majiteľov a tiež chovateľov írskoho setra. Ďalej sa chceme aktívne zapájať do výstavných, pracovných a chovateľských činností.

Naše výstavné a pracovné úspechy

Každý úspech, či už pracovný, alebo výstavný, mám robí veľkú radosť. Radi by sme sa podelili predovšetkým o úspechy, ktoré si mimoriadne ceníme práve preto, že sú výsledkom našej niekoľkoročnej práce a sú ocenením viacerých pracovných skúšok alebo ocenením viacerých jedincov z nášho chovu naraz v jednej súťaži.

Za roky 2017 — 2018 sa naša chovateľská stanica WILDHAMROCK na medzinárodných výstavách v súťažiach chovateľských skupín umiestnila 5-krát na stupni víťazov.

- 12. máj 2018 — NOVOHRADDOG v súťaži chovateľských skupín: 2. miesto,
- 7. apríl 2018 — NITRAWA CUP v súťaži chovateľských skupín: 1. miesto,
- 9. december — 2017 NITRA WINNER SHOW v súťaži chovateľských skupín: 3. miesto,
- 19. august 2017 — DUODANUBE BRATISLAVA v súťaži chovateľských skupín: 3. miesto,
- 18. august 2017 — DUODANUBE BRATISLAVA v súťaži chovateľských skupín: 2. miesto.

Súťaž chovateľských skupín je súťaž, kde skupinu tvoria psi a sučky rovnakého plemena, rovnakej veľkosti a musia pochádzať z rovnakej chovateľskej stanice. Keďže to musia byť jedince, pochádzajúce minimálne od dvoch a viac rôznych otcov alebo matiek, musia byť z viacerých vrhov. Zúčastniť sa tejto súťaže si vyžaduje od chovateľa odchovať viacero vrhov s kvalitnými jedincami, ktoré sa úspešne zúčastňujú na výstavách. Náš klub Slovenský klub pointerov (SKPS) a setrov každoročne uskutočňuje a vyhodnocuje súťaž o najúspešnejšieho pracovného a výstavného psa v danom roku.

Beline a Cliffony WILDHAMROCK, Jelovica — Slovensko
Snímka: Beata Cerovská

Cliffony WILDHAMROCK za rok 2017 úspešne obstála na 3. mieste o najúspešnejšieho pracovného psa v klube.

Beline WILDHAMROCK za rok 2016 bola 2. najúspešnejším výstavným psom klubu.

Za všetky doterajšie dosiahnuté úspechy sme veľmi vďační. Vytrvalosť a radosť, ktorú írsky seter má a rozdáva okolo seba nás naplňuje energiou a nadšením do ďalšej práce s týmto úžasným plemenom.

Pracovné aktivity

Írsky seter je poľovné plemeno a patrí do skupiny stavačov, podľa FCI je v skupine VII. Je to plemeno, ktoré je schopné zver vyhľadať, vystaviť a priniesť

poľovníkovi. Využíva sa predovšetkým na drobnú pernatú a srstnatú zver, ale je to všestranne poľovne upotrebitelné plemeno. Naše sučky sú všetky poľovne upotrebitelné, každá absolvovala farbiarske skúšky stavačov a jesenné skúšky stavačov. Aktívne sa s nimi zúčastňujeme spoločných poľovačiek. Do budúcnosti plánujeme absolvovať aj vyššie skúšky stavačov. 🐾

Beata a Ladislav CEROVSKÍ
www.wildshamrock.com

Zdroje:
Williamsová Margaret, vydavateľstvo
FORTUNA PRINT Praha 2003
(kapitola História plemena)

www.irishsetterhealth.info
(kapitola Špecifické ochorenia)

Autori článku a sučky ich chovateľskej stanice
Snímka: Zuzana Beringerová

